

ikke ud; Godseierne kunne jo fornøftigtvis ikke ville gaae ind paa at lade deres Eiendomme afløse, uden at man — det indrømmes i Principet — er fuldstændig billig og retfærdig imod dem. Saavel efter Regjeringens Forslag som efter Forslaget af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds (S. N. Hansen) expropriere vi deres Eiendomme; men hvad er det Bederlag, vi kunne byde dem derfor? Hvad er den Fordeel, vi kunne byde dem? Ikke alene expropriere vi deres Eiendomme, men vi berøve dem ogsaa en Deel af deres Værdi, jeg vil ikke sige af den almindelige factiske Værdi, men af deres juridiske Værdi. Den enkelte Godseier kan jo sælge sin Gaard ved Fæsteledighed og derved tage en større Værdi ud af den, end vi ville give ham ifølge det Lovforslag, der her er Tale om. Han kan sælge den som Selveiergaard, og i Handel og Vandel gives der ikke Mindre for en saadan Gaard end for en gammel Selveiergaard. Han kan altsaa sælge den og tage hele dens Værdi, det er hans juridiske Ret. Men hvorledes skal man nu give ham Erstatning for den? Man maa jo indrømme, at han maa have Erstatning, men hvorledes skal man give ham den? Erstatningen giver man ham ved at give Afgang til en større Raadighed derover. Det er jo netop det, der tilsigtes af det ærede Medlem her ved Siden af mig (S. N. Hansen). Regjeringen vil gaae endnu videre, og jeg troer ogsaa, at det vil være nødvendigt at gaae videre, naar man i Sandhed vil være billig og retfærdig. Naar jeg skulde nære nogen Tvivl om, hvorvidt man kan komme til denne Sags Løsning, navnlig naar man staaer paa et Retsskandpunkt, saa vil min Tvivl snarest breite sig om, hvorvidt man ikke gaaer Godseierne for nær. Jeg troer ikke, man i det Hele gør det. Jeg troer, at naar man seer paa disse Forhold i det Store, naar man seer paa de egentlige factiske Forhold, maa man ved at give større Frihed see bort fra den egentlige juridiske Side af Sagen, og saa troer jeg, det vil være muligt at løse Spørgsmaalet ad den antydede Vej uden i Virkeligheden overhovedet at træde Nogen for nær. I enkelte Tilfælde

vil det være noget haardt for en Godseier, der muligtvis paa anden Maade kunde have taget større Fordele af sin Eiendom; men man er jo ganske vist altid nødt dertil, naar man vil skære disse gamle Lovgivningsforhold over; man maa da virkelig see bort fra isøle-rede Tilfælde. Jeg beklager i ingen Sag mere end i denne, at vi sidde her i to Ting, at vi ikke her have dem, der nærmest repræsenterer den anden Part, at vi ikke allerede nu faae det at høre, som jo vil komme frem fra Godseierne, der sidde i Landstthinget; nu ville vi først faae det at høre, naar Sagen kommer derover. Jeg haaber, at Godseierne ville erkjende, at de, som de factiske Forhold er i Almindelighed, under visse Betingelser ville kunne gaae ind paa Ordningen; jeg for mit Bedkommende troer nu, at man godt kan gaae noget videre, end det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds har tilsigtet i sit Forslag. — Jeg skal selvfølgelig ikke her ved første Behandling paa nogenjomhelst Maade voxe mig ind paa Enkeltheder. Skulde jeg have nævnet nogle saadanne, skulde det navnlig være to Ting, nemlig først, at der maa sættes visse Bestemmelser ind for at sikke Prioritetshaverne, og det troer jeg kan gøres, uden at Sagen lider derved. Det andet Punkt er allerede blevet bragt paa Bane af et æret Medlem, og jeg skal blot tillade mig at bemærke, at det vilde være gjørligt og tillige hensigtsmæssigt til Fremme af Overgang til Selveiendom at oprette en Creditkasse for derved at yde Fæsterfamilierne en Støtte til at kjøbe til Selveiendom. — Hovedforfjellen mellem Regjeringens Standpunkt og det ærede Medlems Forslag er, at Regjeringen agter at løse flere Baand og i det Hele gaae videre med Hensyn til Jordts Friggjørelse. Efter de Aftaleser, som jeg lidt og mange Gange har haft Leilighed til at komme frem med, navnlig paa andre Steder end her i Salen, kan det kun glæde mig, at Regjeringen vil tage disse Ting med. Jeg nærer ingen Frygt med Hensyn til Sammenlægning; det kunde ikke falde mig ind her at komme udførlig ind paa denne Sag; men hvergang jeg hører disse store Tvivl omtale, kan jeg ikke Andet